

La regeneració del capitalisme

- La situació demostra que no han funcionat l'autoregulació i un suposat codi moral

MIGUEL ÁNGEL LISO*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 24.10.08

El nou premi Nobel d'economia, Paul Krugman, escrivia fa uns dies en diferents diaris occidentals que tots els símptomes de la crisi apunten a un enfonsament econòmic que serà lleig, brutal i llarg. ¿I com de llarg?, es preguntava ell mateix. "En realitat, podria ser molt llarg", conclouia.

Però tant si és llarga com curta la durada d'aquesta crisi, una cosa és certa i és que, d'aquí a uns anys, quan tombem el cap per mirar enrere, potser compreguem que durant aquests dies estem vivint la liquidació del model de capitalisme anglosaxó que es va forjar en la dècada dels 70 i que es va imposar amb contundència als 80 amb el triomf electoral de Ronald Reagan als Estats Units. Un model del capitalisme de mercat que fugia com de la pesta de qualsevol tipus de regulació. El mercat era prou savi per regular-se a si mateix.

No obstant, aquesta teoria, que ha funcionat durant tres dècades, el que finalment ha parit és una crisi d'enormes implicacions planetàries --en virtut de la globalització financera-- que ha afectat en cadena el sistema bancari internacional, l'economia dels països desenvolupats i, segurament, el desenvolupament socioeconòmic de les regions i els països més pobres del món.

A Espanya, afortunadament, l'impacte d'aquest tsunami financer sembla que ha estat menor. Així ho destacava l'últim informe mensual del Servei d'Estudis de La Caixa, que atribuïa la fortalesa del mercat financer espanyol a "la seva baixa exposició als derivats hipotecaris nord-americans ..., i gràcies a una política reguladora per part del banc central molt més rigorosa pel que fa a la gestió del risc i la capitalització de les entitats. L'elevada capitalització i les provisions realitzades en temps de bonança col·loquen la banca espanyola en una situació més favorable per resistir l'embat de les turbulències financeres...".

El Govern espanyol, no obstant, tot i que prou miop per saber prevenir el que ens queia a sobre, és cert que no ha estat reticent a l'hora de resoldre qualsevol possible debilitat que demostrés el sistema bancari espanyol. Per això, ha establert una sèrie de mesures urgents que consisteixen bàsicament a avalar el sector i adquirir actius de la màxima qualitat de les entitats financeres. Es tracta d'accions que busquen el cost zero per al contribuent i que suposen un impuls a la liquiditat de bancs i caixes, bàsica per a l'economia real.

TAMBÉ HA adoptat mesures per mirar d'esmoreir l'esclat de la bombolla d'un sector immobiliari que volta per l'espai intentant vendre un milió de pisos enmig d'un encariment de les hipoteques i un augment de l'atur. El sector immobiliari ha estat sens dubte el motor del desenvolupament econòmic espanyol en aquests últims anys, però la seva fallida ha fet recordar als dirigents polítics, empresarials i econòmics d'aquest país que s'han d'emprendre profundes reformes estructurals que facin assentar el progrés damunt de bases sòlides i diversificades i no sobre arenes movedisses. O, per dir-ho de manera més popular, no posar tots els ous a la mateixa cistella.

Però aquestes mesures se li han d'explicar molt bé al contribuent, especialment la referida al cost zero. Ja veurem si és possible. Seria incomprensible que al seu càrrec es donés pàbul a la falla de la cigala, salvant així la irresponsabilitat i la ineficàcia d'empreses i entitats que s'han enriquit per una insensatesa i avarícia desmesurades, mentre que moltes famílies s'han vist abocades a dedicar els seus ingressos a menjar, pagar la hipoteca i poca cosa més. Si s'ignorés les famílies espanyoles, es confirmaria la dita, injusta però real, que, a les crisis, el gras s'aprima i el prim mor.

PERÒ MIRANT cap al futur, el gran interrogant és quin model economicofinancer ha d'emergir de les ruïnes d'un capitalisme global de mercat que ha presumit de capacitat autoreguladora, flexibilitat i dinamisme com a factors propis de progrés.

És veritat que entre els anys 80 del segle passat i el 2000, una època de gran prosperitat, l'economia mundial va patir lleus recessions, crisis financeres, immobiliàries, de les puntcom, etcètera, etcètera, i que malgrat aquestes turbulències es va saber refer pel funcionament del mateix mercat. Però la crisi global en què ens trobem actualment ha demostrat que tot té un límit. I que si els estats en aquesta ocasió no haguessin acudit a socórrer el sistema, l'ensorrament podria haver estat de dimensions planetàries.

L'autoregulació i la superació per si mateix d'aquest model de capitalisme està clar que no han funcionat. Alan Greenspan, president entre els anys 1987 i 2006 d'un dels organismes més influents del món com és la Reserva Federal dels EUA, va ser un dels principals defensors

d'aquest sistema liberal. Confiava en una espècie de codi moral innat en els rectors d'aquest model per esculpir una societat capitalista ètica i justa, i se'n reia de Keynes per considerar dogma de fe que els governs han de guiar els mercats per assegurar la seva eficàcia.

Els plantejaments de Keynes continuen intactes al cap de 80 anys. Els de Greenspan s'han desintegrat. La crisi ha demostrat que aquesta autoregulació i aquest suposat codi moral congènit en els homes no ha funcionat, sinó tot al contrari. L'ambició, la ineficàcia i la corrupció -- elements que també formen part de la naturalesa humana-- han campat sense problemes i han provocat l'actual crisi galàctica.

Ja hi ha dirigents polítics i econòmics que parlen de conformar un nou capitalisme de rostre més humà, més ètic i més equitatiu, en què l'Estat garanteixi el seu funcionament amb un intervencionisme mínim, però imprescindible. Pot ser la solució. La pregunta és: qui controla el controlador. La resposta és: el ciutadà amb el seu vot.

* Director editorial del Grup Zeta.